

Jungtinis ISBD: žingsnis į priekį

Elena ESCOLANO RODRÍGUEZ

Ispanijos nacionalinė biblioteka, Madridas, el. p. elena.escolano@bne.es

Dorothy McGARRY

Kalifornijos universitetas, Los Andželas, JAV, el. p. dmcgarry@library.ucla.edu

Straipsnyje pristatoma nauja ISBD versija. Nauja yra tai, kad buvo pakeista jo struktūra: visų rūšių išteklių aprašas iš specializuotų ISBD sutelktas viename ISBD, atnaujinti reikalavimai visų rūšių ištekliams aprašyti, kad jie atitiktų FRBR. Straipsnyje trumpai apibūdinama ISBD peržiūros grupės veikla ir aptariama, kodėl ši grupė laikė peržiūrą būtina. Taip pat aptariami jungimo būdai ir svarbiausios problemos, išaiškinant, kas nebuvo įtraukta į šią pirmąją laidą. Pabaigoje išdėstomi su artimiausioje ateityje vyksiančia peržiūra ir naujinimu susiję uždaviniai.

Reikšminiai žodžiai: ISBD, FRBR.

Įvadas

Svarbiausias ISBD tikslas – suderinti aprašomąjį katalogavimą pasaulyje, kad nacionalinių bibliografijos tarnybų, bibliotekų ir informacijos bendruomenės galėtų keistis bibliografiniais įrašais.

Apibūdinant bibliografinio aprašo elementus ir nurodant jų išdėstymo tvarką, taip pat pridėdamą skyrybą, ISBD siekiama:

– padaryti įvairių šaltinių įrašus tinkamus tarptautiniams mainams, t. y. kad vienoje šalyje parengti įrašai galėtų būti lengvai taikomi kitų šalių bibliotekų kataloguose ar kitose bibliografinėse priemonėse;

– padėti išvengti kalbų barjero, t. y. siekti, kad viena kalba parašyti įrašai būtų suprantami kitomis kalbomis kalbantiems vartotojams;

– gerinti suderinamumą su kitais turinio standartais.

Nors pradinė ISBD tobulinimo paskata buvo bibliografinės apskaitos automatizavimas ir ekonominė būtinybė vykdyti paskirstytą katalogavimą, ISBD nepriklauso nuo jokio konkretaus duomenų pateikimo formato. Jis naudingas ir pritaikomas visų bibliografinių išteklių rūšių bibliografiniams aprašams bet kurio tipo kataloge: tiek OPAC, tiek žemesnio technologinio lygio.

Tarptautinių katalogavimo principų išdėstyme, kuris tobulinamas daugelio regioninių IFLA ekspertų konferencijų dėl Tarptautinių katalogavimo taisyklių metu, ISBD pripažįstamas priimtu standartu, kuriuo remiantis

bibliotekų bendruomenėje turi būti sudaroma aprašomoji bibliografinio įrašo dalis.

ISBD paplitimas pasaulyje

Jau daugiau kaip trisdešimt metų pagal IFLA ISBD programą buvo kuriami ir peržiūrimi visų rūšių bibliotekų išteklių bibliografinių duomenų pateikimo standartai. ISBD oficialiai išversti į 25 kalbas. Savo ruožtu ISBD vadovaujasi nacionaliniai katalogavimo komitetai, naujindami savo taisykles, kad jos atitiktų priimtą tarptautinę praktiką. Tai buvo pabrėžta surinktose įvairių taisyklių taikymo apžvalgose¹, skirtose IME ICC (IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code – IFLA ekspertų konferencija dėl Tarptautinių katalogavimo taisyklių). Iš šių apžvalgų susidaro bendras įspūdis, kad nacionalinės taisyklės visiškai atitinka rekomenduojamas IFLA nuostatas.

– Daugiausia skirtingų katalogavimo taisyklių naudojama Europoje ir viena iš jų yra AACR2². Rengiantis IME ICC1, Europos taisyklių rengėjų paprašyta palyginti savo taisykles. Buvo gauta 18 ataskaitų apie taikomas katalogavimo taisykles³. Buvo keliami du klausimai apie taisyklių atitikimą ISBD. Pirmasis klausimas: „Ar jūsų aprašą reglamentuojančios katalogavimo taisyklės grindžiamos ISBD?“ Gauta 18 teigiamų atsakymų. Antrasis klausimas: „Kuriais atvejais jūsų taisyklės skiriasi nuo ISBD ir dėl kokių konkrečių priežasčių? Paminėkite ISBD neatitinkančias taisykles.“ Atsakymai į šiuos klausimus

padėjo sudaryti problemų, kurias būtina apsvastyti ateityje, sąrašą; į kai kurias jau atsižvelgta pristatomoje ISBD versijoje. Dauguma jų susiję su neprivalomu kai kurių ISBD nuostatų, kurios privalomos katalogavimo taisyklėse⁴, pobūdžiu.

– Pietų Amerikai skirta IME ICC šiek tiek skyrėsi nuo vykusią konferencijų Europoje. Kitaip nei Europoje, kur yra keletas taisyklės kuriančių organizacijų ir skirtingų katalogavimo taisyklių, Lotynų Amerikos ir Karibų šalys dažniausiai taiko AACR arba ispanišką *Reglas de catalogación*. Šios taisyklės jau buvo palygintos IME ICC1 metu, ir buvo patvirtinta, kad jos remiasi ISBD⁵.

– „Artimuosiuose Rytuose nėra taisyklės kuriančių organizacijų, ir šalys paprastai taiko AACR“⁶.

– Iš IME ICC ataskaitų apie Aziją žinoma, kad „Kinijoje, Japonijoje ir Korėjoje jau seniai veikia taisyklės kuriančios organizacijos Daugelis kitų Azijos šalių taiko AACR arba vietines taisykles, kurios remiasi AACR2“⁷. Taigi pripažįstama, kad jų taisyklės remiasi ISBD ir jį atitinka arba kad paprasčiausiai nesukurti vietiniai aprašomieji standartai⁸.

Dar nežinomi IME ICC rezultatai apie Afriką, tačiau, mūsų nuomone, galima drąsiai teigti, kad ISBD yra pasauliniu lygiu priimtas bibliografinio aprašo standartas.

IME ICC tarptautinės konferencijos buvo labai naudingos ISBD peržiūros grupės veiklai, nes jų metu buvo iškelta nemaža svarstytinų pasiūlymų. Peržiūros grupė, tobulindama ISBD ir jo supratimą, atsižvelgs į pasiūlymus, susijusius su įvairiomis kalbomis ir rašto sistemomis, taip pat leidinių „kultūriniais“ modeliais.

ISBD istorija ir raida⁹

Kad būtų suprastos jungimą nulėmusios priežastys, apžvelgsime ISBD istoriją ir raidą, atskleisime, kokiais sumetimais buvo rengiama ši laida.

Tarptautinio standartinio bibliografinio aprašo idėja kilo 1969 m. Kopenhagoje vykusiam IFLA Katalogavimo komiteto surengtame Tarptautiniame katalogavimo ekspertų pasitarime. Pagrindinis tikslas, kurio tebesiekama iki šiol, padaryti nuoseklesnę keitimąsi bibliografinė informacija. Buvo tikimasi, kad ISBD taps pagrindiniu IFLA programos visuotinei bibliografinėi apskaitai skatinti komponentu.

Pirmasis išleistas ISBD buvo ISBD(M) (1971 m.) monografiniams leidiniams, 1974 m. jo pataisytas tekstas buvo išleistas kaip „Pirmoji standartinė laida“. Vėliau išėjo kiti, specifinėms išteklių rūšims skirti ISBD: 1974 m. buvo išleistas ISBD(S) serialiniams leidiniams; 1977 m. pirmą kartą išleisti ISBD(CM) kartografinėi medžiagai ir ISBD(NBM) neknyginei medžiagai; 1980 m. – ISBD(A) seniesiems (antikvariniams) monografiniams leidiniams ir ISBD(PM) natų leidiniams; 1990 – ISBD(CF) kompiuteriniams failams. Visą tą laiką buvo jaučiamas

bendros sandaros, kurią atitiktų visi ISBD leidiniai, poreikis, todėl 1977 m. buvo išleistas ISBD(G). Jo pagrindinė funkcija buvo užtikrinti visų ISBD darną. 1988 m. išleisti *ISBD taikymo sudėtinių dalių aprašai nurodymai*. Visų ISBD laidų išsamus sąrašas pateikiamas IFLANET; bet kuriuo atveju kiekvieno ISBD paskutinė versija laisvai prieinama HTML arba PDF formatu¹⁰.

Toliau aptarsime naujų ar peržiūrėtų ISBD publikavimo planą ir procedūras. Pasauliniame IFLA suvažiavime Briuselyje 1977 m. rugpjūčio mėn. IFLA Katalogavimo sekcijos Nuolatinis komitetas priėmė naujų svarbių nutarimų, susijusių su IFLA programa ISBD rengti. Buvo susitarta, kad visi ISBD tekstai turėtų galioti nekeičiami 5-erius metus, vėliau būtų svarstoma, ar taisyti visus, ar tik tam tikrus tekstus. Tačiau buvo pasirinktas pragmatiškesnis kelias – tekstai buvo taisomi, kai iškildavo būtinybė taikyti privalomus bendro pobūdžio pakeitimus arba kai to pareikalavo bibliotekose kaupiamos medžiagos raida, pavyzdžiui, taip buvo išleistas ISBD(ER) elektroniniams ištekliams, taip pat ISBD(CR) serialiniams leidiniams ir kitiems tęsiamiesiems ištekliams. ISBD(S) serialiniams leidiniams buvo pataisytas siekiant jo suderinamumo su ISSN rekomendacijomis ir AACR2.

Standartizacijos veikloje svarbu laikytis nustatytų procedūrų, norint užtikrinti, kad etapai, per kuriuos dokumentas tampa nauju ar peržiūretu standartu, būtų pakankamai nušviesti ir kruopščiai atlikti. ISBD nėra šios taisyklės išimtis. 1989 m. IFLA konferencijoje Katalogavimo sekcija patvirtino naujų ar peržiūrėtų ISBD kūrimo, tobulinimo ir platinimo planą, taip pat nustatė procedūras. 2002 m. šios procedūros buvo atnaujintos, kad būtų panaudotos šiuolaikinės elektroninės technikos teikiamos peržiūros proceso spartinimo galimybės.

Naujo ISBD kūrimo ar ISBD peržiūros eigą sudaro 5 pagrindiniai etapai:

Projekto teksto rengimas. Šiuo etapu gali būti sudaroma katalogavimo ekspertų ir, jei reikia, formato specialistų (kurie gali priklausyti arba nepriklausyti IFLA) darbo grupė.

Pasaulinė apžvalga. Parengtas teksto projektas pateikiamas susipažinti ir komentuoti. Šiuo etapu tekstas skelbiamas IFLANET. Po to siunčiamas pranešimas IFLA-L ir į kitus elektroninius sąrašus. Paprastai ISBD apžvalgai skiriami du mėnesiai; visiškai naujo teksto atveju šis laikas pratęsiamas iki trijų mėnesių.

Baigiamoji peržiūra. Šiuo etapu svarstomi visi komentarai. Atsižvelgdamas į Darbo grupės nutarimus, redaktorius taiso projektą. Ypatingas dėmesys kreipiamas į pavyzdžių įvairiomis kalbomis pateikimą tekste, priedus ir rodyklės parengimą. Kai galutinis tekstas sutvarkytas, visa ISBD peržiūros grupė dar kartą skaito tekstą.

Balsavimas. Galutinė naujo ar peržiūreto ISBD versija siunčiama Katalogavimo sekcijos Nuolatiniam komitetui ir kuriai nors bendradarbiaujančiai sekcijai. Galimi tik du

balsavimo variantai: pritarti arba nepritarti.

Publikavimas. Jei projektui pritariama (paprastai taip ir būna), jis planuojamas publikuoti. Dabar visais atvejais tekstas skelbiamas elektronine forma.

Nors kai kurie ISBD buvo kuriami, arba peržiūrėti, kad atitiktų konkrečius reikalavimus, iki šiol įvykdyti du visos ISBD šeimos peržiūros projektai.

Pirmosios bendros peržiūros projektas

Pagal anksčiau minėtą 1977 m. nutarimą buvo sudarytas ISBD peržiūros komitetas, kuris pirmą kartą susirinko 1981 m. rugpjūčio mėn. Komitetas nustatė tris pagrindinius pirmosios bendros peržiūros projekto tikslus:

- 1) suderinti nuostatas siekiant didesnio nuoseklumo;
- 2) gerinti pavyzdžius ir
- 3) parengti nuostatas, labiau tinkamas kataloguotojams,

dirbantiems su medžiaga, išleista nelotyniškais rašmenimis.

Be to, buvo iškelti dar du siauresni tikslai:

1) patikslinti lygybės ženklo vartojimą (jo vartojimas bibliografiniame apraše buvo ginčytinas) ir

2) pašalinti iš ISBD(NBM) nuostatas, skirtas elektroninei medžiagai aprašyti.

Iki devintojo dešimtmečio pabaigos pakartotinai išleista kiekvieno ISBD „peržiūrėta laida“:

- 1978 m. pirmą kartą peržiūrėtas ISBD(M) monografiniams leidiniams pakartotinai buvo peržiūrėtas 1987 m.;
- ISBD(CM) kartografiniai medžiagai buvo peržiūrėtas 1987 m.;
- ISBD(NBM) neknyginei medžiagai buvo peržiūrėtas 1987 m.;
- ISBD(S) serialiniams leidiniams buvo peržiūrėtas 1988 m.;
- ISBD(PM) natų leidiniams buvo peržiūrėtas 1989 m.;
- ISBD(G) buvo peržiūrėtas 1992 m.;
- Papildomai buvo parengtas ISBD(CF) kompiuteriniams failams (1990 m.), kurį dėl sparčios technologijų kaitos 1997 m. pakeitė naujai parengtas ISBD(ER) elektroniniams ištekliams.

Antrosios bendros peržiūros projektas ir dabartinė veikla

Dešimtojo dešimtmečio pradžioje Katalogavimo sekcija kartu su kitomis sekcijomis sudarė Funkcinių reikalavimų bibliografiniams įrašams (FRBR) tyrimo grupę, dėl to buvo nuspręsta sustabdyti didžiąją dalį ISBD peržiūros darbų, kol FRBR tyrimo grupė vykdys savo įsipareigojimą „pasiūlyti bazinį funkcionalumo lygmenį ir pagrindinius duomenų reikalavimus valstybinės bibliografijos tarnybų sudaromiems įrašams“. Šiuo sprendimu nutrauktas tuo metu vykdytas projektas, skirtas *Consice ISBD(M)*

komponentams nustatyti, nes tikėtasi, kad FRBR nurodys išeitį. 1998 m. FRBR tyrimo grupė paskelbė baigiamąją ataskaitą¹¹, buvo atkurta ISBD peržiūros grupė, kuri ėmėsi išsamiai peržiūrėti visus ISBD, siekiant įgyvendinti FRBR rekomendacijas nacionalinio bibliografinio įrašo baziniam lygmeniui ir užtikrinti, kad ISBD nuostatos atitiktų FRBR duomenų reikalavimus.

ISBD valstybinės bibliografijos tarnyboms rekomenduojama „remiantis ISBD parengti galutinį aprašą, apimantį visus būtinuosius elementus, tinkančius vienos rūšies aprašomam leidiniui“. Šio principo įgyvendinimui palengvinti ISBD kaip nebūtinai pažymimi tie duomenų elementai, kurie gali būti taikomi, bet „nebūtinai“, arba kaip „sąlyginiai“ – tie elementai, kurie tam tikromis aplinkybėmis reikalingi, tačiau kitais atvejais gali būti laikomi nebūtiniais. Todėl antrosios bendros peržiūros pagrindinė užduotis buvo nuodugniai peržiūrėti tuo metu buvusius būtinus ISBD duomenų elementus, kad nebūtų atvejų, kai elementas būtų būtinas pagal FRBR, bet nebūtinai pagal ISBD.

Kita svarbi užduotis – apsvarstyti galimybę priderinti ISBD terminiją prie FRBR terminų „kūrinys“ („work“), „išraiška“ („expression“), „apraiška“ („manifestation“) ir „vienetas“ („item“), kad būtų nuspręsta, ar jie turėtų pakeisti tokius terminus, kaip „leidinys“ („publication“) arba „dokumentas“ („item“). Peržiūros grupė nusprendė, kad IFLA svarbu išaiškinti ISBD ir FRBR modelio atitikmenis. Lyginant iškilo sunkumų, didžiausia dalimi todėl, kad FRBR vartojami terminai apibrėžiami entiteto-santykio modelio kontekste aukštesniu abstrakcijos lygmeniu nei ISBD apibūdinimai. Nors entitetai, apibūdinti FRBR modelyje, remiasi elementais, sudarančiais ISBD aprašą¹², ryšiai per daug sudėtingi, kad juos būtų galima perteikti paprasčiausiai pakeičiant terminus. Atsižvelgta į Patrick Le Boeuf patarimą, išsakytą jo pranešime¹³, „FRBR terminija neturėtų būti paprasčiausiai įterpiama į ISBD ir katalogavimo taisykles, tačiau [pastarosios] turėtų išlaikyti savo specifinę terminiją ir tiksliai apibrėžti, kaip kiekvienas jų terminas konceptualiai susijęs su atitinkama FRBR terminija.“ Todėl Peržiūros grupė nusprendė, kad lentelės, detalios apibūdinančios kiekvieno ISBD elemento ryšius su atitinkamu FRBR modelio entitetu, atributu ar santykiu, sukūrimas pakankamai aiškiai parodytų darnų ISBD ir FRBR ryšį. ICABS (IFLA-CDNL Alliance for Bibliographic Standards – IFLA-CDNL bibliografinių standartų aljansas) įpareigojo Tom Delsey parengti ISBD ir FRBR atitikmenų lenteles. 2004 m. liepos 9 d. Katalogavimo sekcijos Nuolatinis komitetas pritarė jo parengtam dokumentui *Mapping ISBD Elements to FRBR Entity Attributes and Relationships*¹⁴.

Vis dėlto ISBD peržiūros grupė nusprendė, pradėdant neseniai peržiūrėti ISBD(G), padaryti kai kuriuos terminijos pakeitimus, tarp jų – vartoti terminą „išteklius“

(„resource“) vietoj „dokumentas“ („item“) arba „leidinys“ („publication“). Tai padaryta norint išvengti painiavos, nes ISBD terminas „item“ („dokumentas“) skiriasi nuo FRBR termino „item“ („vienetas“).

Įvyko ISBD(G), ISBD(M) ir ISBD(CR) bendra peržiūra, ir jie buvo paskelbti. ISBD(ER) buvo pateiktas Katalogavimo sekcijos Nuolatiniam komitetui ir patvirtintas. Įvyko ISBD(CM) pasaulinė apžvalga ir buvo padaryti atitinkami pakeitimai, tačiau Katalogavimo sekcijos Nuolatiniam komitetui nebuvo pateiktas, nes prasidėjo ISBD jungimas. 2006 m. įvyko pasaulinė ISBD(A) apžvalga.

Jungtinio ISBD parengimo priežastys

2002 m. Peržiūros grupė sudarė ISBD serijų tyrimo grupę (ISBD Series Study Group), vadovaujamą Françoise Bourdon. Šis žingsnis atspindėjo susirūpinimą dėl pastebėtų duomenų užrašymo taisyklių nesuderinamumo ir dviprasmiškumo 6 srityje, skirtoje serijoms, ir susijusių duomenų, pateikiamų 7 srityje, skirtoje pastaboms. Atsižvelgdama į atitinkamas AACR2 taisykles ir ISSN rekomendacijas, grupė siekė trijų tikslų:

- išaiškinti 6 srities paskirtį ir palyginti ją su ISBD(CR) 1 sritimi ir ISSN: identifikavimas arba perrašymas;
- patikrinti visuose ISBD 6 sričiai, ISBD(CR) 1 sričiai ir ISSN rekomenduojamų arba nustatytų duomenų šaltinių suderinamumą;

– pasiūlyti 6 srities vienodas formuluotes visuose ISBD.

Tyrimo grupė sutarė, kad visuose ISBD 6 sritis skirta daugiau duomenims perrašyti iš kataloguojamo ištekliaus, ir kad, atsižvelgiant į didelę leidybinės ir valstybinės bibliografijos tarnybų praktikos įvairovę traktuojant šią informaciją, akivaizdžios spaudos klaidos neturi būti taisomos.

Kita ISBD peržiūros grupės veiklos sritis – bandymas pateikti tobulesnes rekomendacijas, kaip taikyti ISBD įvairių formų leidinių, pavyzdžiui, elektroninių knygų arba žemėlapių serijos, bibliografiniam aprašui. Peržiūros grupė, atsižvelgdama į tai, kad gausėja daugiau negu viena fizine laikmena leidžiamų išteklių ir šių išteklių bibliografinė apskaita keliamus iššūkius, sudarė Medžiagos apibūdinimų tyrimo grupę (Material Designations Study Group – MDSG), vadovaujamą Lynne Howarth, ir įpareigojo ją išnagrinėti tokius tris klausimus:

- 1) kelių ISBD ir kelių bendrų medžiagos apibūdinimų vartojimas;
- 2) kelių ištekliaus formų elementų pateikimo tvarka;
- 3) kelių versijų bibliografinių įrašų skaičius.

Peržiūros grupė aptarė šiuos klausimus 2003 m. pasitarime Berlyne ir priėjo išvadą, kad ISBD turi rekomenduoti tinkle dirbančioms valstybinės bibliografijos tarnyboms ir bibliotekoms rengti atskirus bibliografinius aprašus kūriniams, išleistiems keliomis formomis. Tokia

praktika palengvintų keitimąsi įrašais – pagrindinių ISBD tikslų. Kitos bibliotekos, jei norėtų, gali pasirinkti vieną įrašą.

MDSG buvo pavesta parengti problemų ir klausimų apžvalgą, atsižvelgiant į atitinkamas rekomendacijas, gautas iš IME ICC 2003 Darbo grupės 5, kuri šią temą išsamiai išnagrinėjo ir pateikė naudingas rekomendacijas. MDSG diskutavo apie tokias dvi tolesnės veiklos kryptis:

- bendro medžiagos apibūdinimo vietos parinkimas;
- bendro medžiagos apibūdinimo identifikavimas, išaiškinimas, turinio nustatymas ir išvardijimas (3 sritis, 5 sritis ir 7 sritis).

Netrukus paaiškėjo, kad Tyrimo grupės veikla terminijos ir išvardijimo klausimais turi būti derinama su ISBD ateities kryptių tyrimo grupės (Study Group on Future Directions of the ISBDs), įkurtos taip pat 2003 m., veikla ir ją papildyti, nes pastaroji grupė rengė iš pradžių suderintą ISBD tekstą, o po to ir jungtinį ISBD. MDSG nusprendė, kad kai bus užbaigtos atskiros suderinto teksto sritys, ji išnagrinės ir įvertins terminiją, vartojamą aprobuotuose ISBD, ir parengs pristatomame jungtiniame ISBD rekomendacijas bendro medžiagos apibūdinimo turiniui ir terminijai, taip pat susijusioms 3, 5 ir 7 sritims. Vėliau MDSG atkreipė dėmesį į problemas, susijusias su bendro medžiagos apibūdinimo vieta arba išdėstymu bibliografiniame įrašė. Grupė laikėsi nuomonės, kad bendras medžiagos apibūdinimas yra pradinė ir labai svarbi katalogo vartotojus „įspėjamoji priemonė“ ir, apsvarsčiusi keletą variantų, paskelbė tokį pasiūlymą, kuriam pritarė Peržiūros grupė pasitarime 2005 m. rugpjūčio 18 d. Osle: „Pripažindama besitęsiančius sunkumus, susijusius su esamu bendro medžiagos apibūdinimo nebūtinumu, terminija ir vieta (išdėstymu), ... Medžiagos apibūdinimų tyrimo grupė siūlo sukurti atskirą, ypatingą viršutinio lygmens komponentą (nenumeruotą ISBD sritį) – „turinio/fizinės laikmenos“ arba „turinio/informacijos perdavimo priemonės“ apibūdinimą, kuris bibliografiniuose įrašuose turi būti būtinas, o ne nebūtinus, kaip dabartinis bendras medžiagos apibūdinimas.“

„Medžiagos apibūdinimų tyrimo grupė pabrėžia, kad šis komponentas nepriklauso nuo duomenų atvaizdavimo sistemų, t. y. skirtingos sistemos gali atvaizduoti užrašytą turinio/fizinės laikmenos arba turinio/informacijos perdavimo priemonės apibūdinimo turinį taip, kaip nusprendžia sistemos tiekėjas arba klientas.“ Ypatingo komponento sukūrimas ir jo turinio detalizavimas padėtų įsigilinti į 3 srities (t. y. tikrai unikalios (išskirtinės) medžiagos), 5 srities ir šiek tiek 7 srities turinį. Todėl būtų tikslesnė ir aiškesnė kiekvieno elemento turinio terminija, sprendžiant problemas, išskylančias dėl informacijos dubliavimosi susijusiose srityse. Kai bus nustatyta turinio/fizinės laikmenos arba turinio/informacijos perdavimo priemonės apibūdinimo vieta, Tyrimo grupė galės sutelkti

dėmesį į tai, kokia informacija turi būti pateikiama šiame komponente (bendras medžiagos apibūdinimas), taip pat 3, 5 ir 7 srityse. Medžiagos apibūdinimų tyrimo grupė planavo dirbti kartu su ISBD ateities krypties tyrimo grupe, taip pat palaikyti ryšius su Jungtiniu Anglų-amerikiečių katalogavimo taisyklių pataisų komitetu ir prireikus konsultuotis su RDA (*Resource Description and Access*) redaktoriumi Tom Delsey.

Serijų tyrimo grupė nustatė, kad įvairiuose ISBD yra neatitikimų, o vienas pagrindinių ISBD peržiūros grupės uždavinių nuo pat jos sudarymo buvo derinti nuostatas ir siekti jų nuoseklumo. Kaip jau minėta, peržiūros procesas, kuriuo siekiama, kad ISBD būtų nuolat naujinami atsižvelgiant į naujas leidinių rūšis, naujus tyrimus ir taisyklių pakeitimus vyko lėčiau negu reikėtų. Todėl ISBD peržiūros grupė nusprendė, kad ji svarstys galimybę sujungti visus ISBD į vieną dokumentą.

ISBD ateities krypties tyrimo grupė

Buvo septyni specializuoti ISBD ir bendras ISBD. Jie buvo peržiūrimi ir publikuojami įvairiu metu ir nebuvo galimybių įtraukti naujesniuose tekstuose atliktus ir visiems ISBD tinkančius pakeitimus į senesnius tekstus. Pavyzdžiui, kai buvo nuspręsta padaryti pakeitimus, pagal kuriuos ISBD elementai turi būti būtini, jei jie yra būtini pagal „Funkcinius reikalavimus bibliografiniams įrašams“, šie pakeitimai buvo padaryti tik 2002 m. išleistuose ISBD(M), ISBD(CR) ir 2004 m. išleistame ISBD(G), nors jie tiko visiems ISBD.

Be to, leidiniams, kuriems būdingi daugiau nei vienos formos apibūdinimai, reikėjo taikyti keliuose ISBD pateikiamas taisykles. Norint tai padaryti, iškyla nemaža sunkumų, nes ir pačiuose ISBD buvo kai kurių neatitikimų. Todėl ISBD peržiūros grupė 2003 m. Berlyno konferencijoje nusprendė įsteigti ISBD ateities krypties tyrimo grupę. Ši grupė, vadovaujama Dorothy McGarry, nusprendė, kad ISBD sujungimas įmanomas. ISBD peržiūros grupė šią Tyrimo grupę įpareigojo parengti galutinį tekstą. Buvo atidėtos visos tuo metu vykusios ISBD peržiūros, išskyrus ISBD(A), nes Tyrimo grupei pasirodė per daug sudėtinga vienu metu vykdyti ir jungimą, ir specializuotų ISBD peržiūros procesą.

Grupė vadovavosi šiais tikslais ir principais:

Tikslai:

- parengti jungtinį, atnaujintą ISBD specializuotų ISBD pagrindu, siekiant patenkinti kataloguotojų ir bibliografinės informacijos vartotojų reikmes;
- parengti nuoseklias nuostatas, kiek įmanoma vienos, visoms išteklių rūšims aprašyti ir specifines nuostatas – specifinėms išteklių rūšims, kai to reikia šiems ištekliams aprašyti.

Principai:

- svarbiausia ISBD paskirtis – suderinti aprašomojo

katalogavimo nuostatas visame pasaulyje, kad tarptautinė bibliotekų ir informacijos bendruomenė (pvz., taip pat teikėjai ir leidėjai) galėtų vykdyti bibliografinių įrašų tarptautinius mainus;

- turi būti pateikti skirtingi katalogavimo lygmenys, taip pat ir tie, kurie reikalingi nacionalinėms bibliografijos tarnyboms, valstybinei bibliografijai, universitetams ir kitoms mokslo įstaigoms;

- turi būti apibrėžti aprašomieji elementai, reikalingi ištekliui identifikuoti ir atrinkti;

- pagrindinis dėmesys turi būti kreipiamas į duomenų elementų rinkinį, o ne jų atvaizdavimą ekrane arba naudojimą specifinėje automatizuotoje sistemoje;

- rengiant nuostatas būtina pasitelkti pažangią praktiką.

ISBD jungimo eiga: Vokiečių biblioteka parengė pirmąjį visų ISBD sričių tekstą, sujungtą iš visų ISBD, kiekvienam specializuotam ISBD, iš kurio buvo paimtas tekstas, priskirdama skirtingą spalvą. Šio teksto pagrindu Tyrimo grupės nariai pertvarkė formą, sričių elementus išdėstydami taip, kad tekstai iš visų ISBD būtų šalia, ir būtų matyti, kurios nuostatos sutampa, o kurios skiriasi.

Ši veikla sulaukė ICABS palaikymo: buvo pritarta pirmajam septynių ISBD tekstų sujungimui ir dviejų pasitarimų organizavimui Frankfurte. Projektui finansavimą taip pat skyrė IFLA Profesinis komitetas.

Svarbiausios problemos ir pasiūlymai buvo pateikti svarstyti ISBD peržiūros grupei. Iki 2005 m. pabaigos šis darbo etapas buvo baigtas. Kol buvo parengtas teksto projektas, keturis kartus buvo keičiamos gautos lentelės.

Toliau Tyrimo grupė, atsižvelgdama į ISBD peržiūros grupės narių atsiliepimus, tobulino nuostatas siekdama parengti teksto variantą 2006 m. balandžio mėn. Vokiečių bibliotekoje vyksiančiam pasitarimui. Šiame pasitarime buvo parengtas tekstas, skirtas pasaulinei apžvalgai nuo 2006 m. birželio mėn. iki rugsėjo mėn. Tyrimo grupė peržiūrėjo tekstą, atsižvelgdama į pasaulinės apžvalgos metu pateiktus komentarus. 2006 m., prieš keturias dienas iki užbaigimo, ji susirinko Prancūzijos nacionalinėje bibliotekoje Paryžiuje, kad apsvaistytų kuriems komentarams buvo pritarta ir kurie atidėti būsimam svarstymui. Pasiūlymai, kurie reikalautų žymių pakeitimų iš esmės, buvo atidėti svarstyti pirmojo naujinimo metu. Naujinant paskelbtų ISBD tekstus buvo pasinaudota ISBD(ER) tekstu, kuriam balsavimu pritarė Nuolatinis komitetas, ir ISBD(CM), ISBD(A) tekstais, skelbtais pasaulinei peržiūrai. 2007 m. sausio 16 d. Tyrimo grupė išsiuntė pataisytą tekstą visiems ISBD peržiūros grupės nariams, kurie savo pasiūlymus ir komentarus turėjo pateikti iki vasario 15 d. Peržiūros grupė tekstui pritarė. Išnagrinėjus gautus komentarus, „galutinė“ versija buvo nusiųsta Katalogavimo sekcijos Nuolatiniam komitetui, kuris iki kovo pabaigos nubalsavo už jo priėmimą. 2006 m. Seulo konferencijoje Nuolatinis komitetas nusprendė, kad specializuotus ISBD pakeis jungtinis ISBD.

Nuo pat projekto pradžios buvo sutarta dėl bendrų pagrindinių principų, kurių bus laikomasi kiekvienos srities atžvilgiu. Papildomai buvo nutarta rekomenduoti:

- sukurti naują struktūrą tų sričių, kur bendros nuostatos, taikomos visoms išteklių rūšims, pateikiamos pirmiausia, o po jų - išimtys arba papildomos nuostatos specifinėms išteklių rūšims;

- priderinti dabartines nuostatas prie naujos struktūros, todėl buvo pakeista jų tvarka, kad tekstas taptų logiškesnis ir nuoseklesnis;

- padaryti kai kuriuos pakeitimus, siekiant kiek įmanoma labiau sumažinti formuluočių skirtumus, taip pat atsižvelgti į nuostatas, kurios buvo traktuojamos jau peržiūretuose ISBD kaip būtinos, sąlyginės arba nebūtinos;

- bendras medžiagos apibūdinimas iš dabartinės vietos po pagrindinės antraštės turi būti perkeltas kitur (pastaba: tikimasi, kad bendro medžiagos apibūdinimo turinys ir vieta keisis, atsižvelgiant į būsimas Medžiagos apibūdinimų tyrimo grupės rekomendacijas, todėl jų vieta liko ta pati);
- tolesni nuostatų pakeitimai gali būti padaryti vėlesniame etape.

Atsižvelgiant į ketvirtąjį Tyrimo grupės principą, teigiantį, kad bus akcentuojamas duomenų elementų rinkinys, o ne jų atvaizdavimas, ir siekiant suderinamumo su kitomis sistemomis arba atvaizdavimo formatais, buvo nežymiai pakeista skyryba. Tyrimo grupė pripažįsta ISBD skyrybos reikšmę, kuri buvo teikiama seniau ir tebetiekama dabar skirtingų kalbų ir rašto sistemų kontekste. Vis dėlto Tyrimo grupė, atsižvelgiant į kitas metaduomenų sistemas ir siekiant suderinamumo su kitomis schemomis ir atvaizdavimo formatais, nusprendė nežymiai pakeisti skyrybą. Dabar skyrybos ženklai gali kartotis, jei sritis baigiasi tašku, o kita sritis taip pat prasideda tašku. Jei toje pačioje srityje pateikiami skirtingi elementai ne iš nustatytų duomenų šaltinių, kiekvienas jų apskliaudžiamas atskirais laužtiniais skliaustais.

Kad tam tikri terminai būtų visų vienodai suprantami, labai didelę reikšmę turi apibrėžimai. Todėl visi apibrėžimai buvo surinkti į vieną žodyną.

Kai kurie svarbūs pakeitimai:

- 3 sritis bus skirta kartografinių išteklių matematiniams duomenims, natų formos duomenims ir serialinių išteklių numeracijai. Elektroniniams ištekliams 3 sritis nevertinama;

- 6 srityje ISSN (jei jis prieinamas) tapo būtinu;

- buvo nuspręsta, kad pavyzdžiais bus iliustruojama tik tuo metu aptariama nuostata. Išsamūs pavyzdžiai bus paskelbti atskiru priedu, o ne pačiame ISBD.

Pasaulinės peržiūros metu buvo gauta keli šimtai įvairių komentarų iš dviejų tarptautinių organizacijų (Tarptautinės muzikos bibliotekų asociacijos ir IFLA IME ICC 4, Darbo grupės 4), 14-os kitų organizacijų ir įstaigų, 11-os asmenų iš 15-os šalių (Australijos, Didžiosios Britanijos, Italijos, Japonijos, JAV, Kanados, Kinijos, Korėjos, Kroatijos, Prancūzijos, Rusijos, Slovėnijos, Suomijos, Švedijos, Vokietijos). Kai kurias atvejais komentarai buvo prieštaringi,

pavyzdžiui, kai kuriuose buvo pritariama anksčiau minėto taško pakartojimui, kituose – nepritariama. Kai kuriuose komentaruose buvo siūlomi kiti apibrėžimų variantai, nei pateikti projekte.

Grupė nusprendė priimti pasiūlymus tuo atveju, jei konkrečiu klausimu jie išreiškia vieną nuomonę.

Taip pat buvo aptarti šie komentarai:

- Atsižvelgiant į kai kuriuos pasiūlymus, buvo atsisakyta termino „nekniginė“ („nonbook“), nes kartografinė medžiaga, natos, elektroniniai ištekliai ir t. t. taip pat yra „nekniginė“, todėl šis terminas klaidinantis.

- Buvo pasiūlymų vartoti terminą „integruojamieji ištekliai“ („integrating resources“) vietoj vartojamo „naujinamieji keičiamieji lapai“ („updating looseleaves“), tačiau Tyrimo grupė nusprendė palikti konkretesnę terminą.

- Buvo pasiūlymų nebevertoti sutrumpinimų, o kituose – ir toliau juos vartoti. Tyrimo grupei reikėjo apsispręsti, kur šiame variante ir toliau leisti vartoti sutrumpinimus.

- Buvo siūloma grįžti prie buvusio 4 srities pavadinimo, tačiau dauguma Tyrimo grupės narių teikė pirmenybę naujam pavadinimui, atsižvelgiant į būtinybę kataloguoti įvairias išteklių rūšis.

- Buvo pasiūlymų atsisakyti „s. l.“ ir „s. n.“, ir angliškoje ISBD laidoje vartoti angliškus terminus, tačiau, Tyrimo grupės nuomone, „s. l.“ ir „s. n.“ labiau atitinka ISBD internacionalizaciją.

- Nemažai gautų komentarų buvo laikomi nesusijusiais su ISBD.

- Buvo pasiūlymų po daugtaškio nerašyti „et al.“ ir vartoti tik daugtaškį. Tyrimo grupės nuomone, tai du būdai, turintys skirtingą reikšmę, todėl nusprendė, kad „et al.“ ir toliau bus vartojamas.

- Buvo išreikštas susirūpinimas, kad neapibrėžta priedėlinės antraštės skyryba, tačiau atsižvelgiant į tai, kad skirtingos katalogavimo tarnybos taiko skirtingą praktiką, Tyrimo grupė nusprendė neteikti pirmenybės vienai iš jų.

- Buvo keletas komentarų, kuriuose siūloma pakeisti tęsiamųjų išteklių pagrindinės antraštės pasirinkimą, t. y. pasirinkti akronimą arba inicialą, o ne visą formą, jei akronimas arba inicialas nustatytame duomenų šaltinyje pateikiamas prieš pagrindinę antraštę, kaip tai daroma kitoms išteklių rūšims. Tyrimo grupė nusprendė, kad dabartinė praktika negali būti keičiama, nepasitarus su ISSN tinklu ir AACR bendruomene, nes su jomis buvo suderinta rengiant ISBD(CR).

- Buvo pasiūlymų 3 sritį vartoti ne tik kartografiniams ištekliams, natoms ir serialiniams ištekliams, bet ir elektroniniams ištekliams. Tyrimo grupė jau seniau išsamiai aptarė šį klausimą ir nutarė, kad tai nebus naudinga. Duomenys, kurie anksčiau buvo 3 srityje, gali būti pateikiami pastabose.

- Taip pat buvo pasiūlymas nevertoti 3 srities natoms, tačiau šis pasiūlymas bus apsvarstytas su muzikos bendruomene.

- Buvo pasiūlymų „pradiniams lapams“ priskirti arba

atvirkščiai nepriskirti „viršelį“. Dauguma Tyrimo grupės narių su tuo nesutiko dėl savo šalyse priimtos praktikos.

– Buvo pasiūlymų labiau suderinti 5 srities apimties elementą. Tačiau pasikonsultavus su kartografijos ir muzikos bendruomenėmis, paaiškėjo, kad jie norėtų išlaikyti tą pačią praktiką.

Kai kurių pasiūlymų Peržiūros grupės atidėtų vėlesniam svarstymui pavyzdžiai:

– Ar galima labiau suderinti duomenų šaltinius skirtingoms išteklių rūšims?

– Ar reikėtų išplėsti ISBD aprėpiant nepaskelbtus išteklius?

– Toliau tobulinti nuostatas garso ir vaizdo ištekliams, judantiems ir nejudantiems vaizdams.

– Reikia pakartotinai peržiūrėti nuostatas, kuriose aptariamai esminiai serialinių išteklių pakitimai; tai buvo pabrėžta IME ICC 4.

– Ar reikėtų pagrindinės serijos numeraciją pateikti 6 srityje kartu su antrašte ir serijinės numeracija, o ne užrašyti pagrindinės serijos numeraciją 7 srityje?

– Kodėl, kad būtų naudojama 6 sritis visi leidiniai turi būti vienos ir tos pačios serijos?

– Kokius dar apibrėžimus reikia pateikti žodyne ir kokius apibrėžimus reikia peržiūrėti?

– Neraidiniams ir neskaitiniams ženklams turi būti vartojamas Unikodas. Pavyzdžiui, autorių teisių simboliui „cop.“.

– Turi būti atsižvelgiama į muzikos grupės narių, atlikėjų ir t. t. vardų buvimo vietą pateikiant juos atsakomybės duomenyse arba pastaboje.

– Reikia aptarti, koku atveju elektroninis išteklius laikomas nauja laida ir koku ne.

– Buvo nepriimti pasiūlymai pateikti visą išleidimo vietos adresą 4 srityje, o ne pastaboje, jei reikia.

– Buvo keletas pasiūlymų 5 srityje pateikti daugiau nuostatų nuotolinių elektroninių išteklių aprašui.

– Būtina toliau naujinti ISBD(NBM) ir ISBD(PM), kurie paskutiniu metu nebuvo peržiūrėti, nuostatas.

– Buvo pasiūlymų nevertoti sąvokos „standartiniai matmenys“ („usual dimensions“) ir nepraleisti tokių matmenų duomenų (pavyzdžiui, mikrofišų, kasečių ir t. t. standartiniai matmenys).

– Reikia peržiūrėti pastabų tvarką ir palyginti su FRBR tvarka.

Tikimasi, kad dauguma komentarų, susijusių su bendru medžiagos apibūdinimu ir specifiniu medžiagos apibūdinimu, bus išnagrinėti, kai bus parengta baigiamoji Medžiagos apibūdinimų tyrimo grupės ataskaita.

Peržiūros grupė nesitiki, kad šis tekstas padės išspręsti visas šiuolaikinio katalogavimo procesų problemas. Tačiau tikimasi, kad jis pasitarnaus aprašant įvairias publikuotų išteklių rūšis ir palengvins išteklių, kuriems būdingos daugiau nei vienos formos ypatybės, katalogavimą. Jis

taip pat palengvins ir paspartins ISBD naujinimą ateityje ir išlaikant jo nuoseklumą.

Seulo susitikime Peržiūros grupė nutarė siūlyti skelbti leidinį ir IFLANET Katalogavimo sekcijos svetainėje, ir spausdintinį keičiamųjų lapų forma, kuri patogi ateityje greičiau daryti pakeitimus. Šis sprendimas buvo priimtas, kad būtų panaikintos ekonominės priežastys, verčiančios kai kurias bibliotekas toliau naudotis ankstesnėmis versijomis, o ne naujausiomis. Keičiamųjų lapų forma puikiai tinka įtraukti visus naujinimus ir yra ekonomiškesnė aktyviai dirbančioms katalogavimo tarnyboms. Be to, ji visiems palengvins naujinti vertimus.

Tolesnė veikla

Šiuolaikinės leidybos modeliai kinta, didžia dalimi dėl elektroninės terpės, kurioje mes vis daugiau dirbame. Augant metaduomenų, reikalingų elektroninių išteklių valdymui ir prieigai prie jų, poreikiui, ISBD atsivers naujos galimybės daryti įtaką metaduomenų schemų turiniui ir naudojimui, nes dauguma jų apibrėžia duomenų elementus, kurie ISBD jau seniai žinomi. Kita vertus, reikia atsižvelgti ne tik į naujas bibliografinės sąlygas, bet ir į tai, kad ne visa iki šiol tebetaikoma bibliografinė praktika tebėra tiek pat vertinga kaip anksčiau. Todėl svarbus IFLA uždavinys – neleisti jungtiniam ISBD atsilikti nuo šiandienos reikalavimų ir veikti kartu su valstybinės bibliografijos tarnybomis, nacionaliniais ir daugianacionaliniais katalogavimo komitetais.

Peržiūros procesas bus tęsiamas tokiomis kryptimis:

1. ISBD pakeitimai bus daromi gavus Medžiagos apibūdinimų tyrimo grupės veiklos rezultatus;

2. Toliau bus tobulinamos nuostatos dėl tų išteklių, kurių ISBD pastaruoju metu nebuvo peržiūrėti, t. y. ISBD(PM) ir ISBD(NBM);

3. Likusi dalis pasiūlymų iš pasaulinės apžvalgos komentarų bus išnagrinėti vėliau;

4. IME ICC pasiūlymai bus išnagrinėti vėliau.

Taip pat Peržiūros grupė atsižvelgė į tai, kad ISBD suprasti ir taikyti labai padeda pavyzdžiai, ir sudarė Tyrimo grupę parengti leidiniui, kuris gali būti išleistas ir vėliau, kaip priedas prie ISBD. Šiai grupei vadovauja William Garrison ir Jaesun Lee.

Manoma, kad pirmasis ISBD atnaujinimas bus išleistas po dvejų metų.

Tolesni ISBD tyrimai bus skelbiami ISBD peržiūros grupės tinklalapyje: <http://www.ifla.org/VII/s13/isbd-rg.htm>.

Iš anglų kalbos vertė T. Auškalnis

Straipsnis parengtas pagal pranešimą, skaitytą 2006 m. Seule (Korėja) vykusioje 72-ojoje IFLA konferencijoje.

¹ http://www.d-nb.de/standardisierung/afs/imeicc_index.htm
http://www.d-nb.de/news/pdf/code_comp_2003_europe_2.pdf and
http://www.loc.gov/loc/ifla/imeicc/source/code-comparisons_final-summary.pdf

² Tillett, B. B. IME ICC: Report of the 1st Meeting, Frankfurt, Germany, July 28-30, 2003: ISBD buvo pripažintas aprašomojo katalogavimo tarptautinės standartizacijos, kuri reikalauja, kad identifikuojanti informacija iš aprašomojo dokumento būtų pateikiama standartizuotose aprašo srityse, didžiausiu pasiekimu; ISBD nurodyti pagrindiniai elementai, kurie turi būti pateikiami tokia apraše, šių elementų tvarka, nustatyta skyryba, taip kad įrašai būtų suprantami pasaulyje, nepriklausomai nuo kalbos ar rašto sistemos. http://www.d-nb.de/standardisierung/pdf/ime_icc_report_berlin.pdf

³ AACR2; Regeln für die alphabetische Katalogisierung - RAK (Austrija, Vokietija); Rakovodstvo za azbučni katalogi na knigi (Bulgarija); Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga – PPIAK (Kroatija); Anglo-americká katalogizacní pravidla (Čekijos Respublika); Katalogiseringsregler og bibliografisk standard for danske biblioteker (Danija); Suomalaiset luettelointisäännöt (Suomija); AFNOR Cataloguing Rules (Prancūzija), List of AFNOR Cataloguing Rules; Magyar Szabvány 3423, 3440, 3424 ir Konyvtári Szabályzat (Vengrija); Regole italiane di catalogazione per autori – RICA (Italija); Kompiuterinių bibliografinių ir autoritetinių įrašų sudarymo metodika (Lietuva); Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga – PPIAK (Makedonija); Regels voor deitelbeschrijving (Nyderlandai); Russian Cataloguing Rules (Rusija); Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga – PPIAK (Slovėnija); Reglas de catalogación (Ispanija); Katalogiseringsregler för svenska bibliotek (Švedija); AACR2 compliant cataloguing code (Vatikano biblioteka)

⁴ Taisyklių lyginimo rezultatai http://www.dnb.de/standardisierung/pdf/code_comp_2003_europe_2.pdf

⁵ Tillett, B. Report of IME ICC2 Meeting, August 17-18, 2004 Buenos Aires, Argentina http://www.loc.gov/loc/ifla/imeicc/source/IMEICC2-report_IFLA-BA_2004.pdf

⁶ Tillett, B.B. Report on the IME ICC3 Meeting, Dec. 12-14, 2005 Cairo, Egypt http://www.loc.gov/loc/ifla/imeicc/pdf/Report-IMEICC3_brief.pdf

⁷ Jaesun Lee. Report on the IME ICC4 Meeting, August 16-18, 2006 Seoul, Korea http://www.nl.go.kr/icc/paper/report_1.pdf

⁸ Ben Gu. Chinese Cataloguing Rules and International Cataloguing Principles: a report of similarities and differences: Specialiose ataskaitose apie katalogavimo taisykles Kinijoje kalbama, kad jose „atsižvelgiant į kinų raštą, iš esmės remiamasi ISBD ir AACR2, tačiau neatsižvelgiama į pagrindinio įrašo koncepciją“ http://www.nl.go.kr/icc/paper/22_1.pdf

Haruki Nagata. Nippon (Japanese) Cataloguing Rules and International Cataloguing Principles: similarities and differences:

Japonų katalogavimo taisyklės „atitinka ISBD. Jei jose yra prieštarų taisyklių, siūlomas alternatyvus straipsnis, kad atitiktų ISBD“. <http://www.nl.go.kr/icc/down/060919.pdf>

Soo Kim. The Present and Future of KCR: „Korėjos katalogavimo taisyklės, išleistos 1981 m., atitiko ISBD principus ir jose buvo pritaikytas katalogavimo metodas, pagal kurį įrašų sudaro tik aprašas. ... ketvirtojoje Korėjos katalogavimo taisyklių laidoje (KCR4), išleistoje 2003 m., iš esmės vartojama trečiosios laidos (KCR3) aprašo sistema, atsižvelgiant į įvairių laikmenų bibliografinių apibūdinimų įvairovę, tačiau be specialių nurodymų apie pradmenų formas pasirinkimą.“

<http://www.nl.go.kr/icc/paper/KCR-kim.pdf>

Kiti: Nepalo ir Šri Lankos ataskaitose pripažįstama, kad dauguma bibliotekų naudoja AACR2. Ataskaitoje apie Indonezijos katalogavimo taisykles šis klausimas neminimas. Kambodžos atstovas pateikė atskaitą apie situaciją šalies bibliotekose: „Informacija apie atitikimą aprašomiesiems standartams prieinama tik iš dalies. Aprašomųjų standartų, tokių kaip AACR2, laikomasi tik nedaugelyje bibliotekų, vietiniai aprašomieji standartai nekuriami, išskyrus kai kurias bibliotekas. Kitas aprašomąjį katalogavimą Kambodžoje lemiantis faktorius – leidybos standartų trūkumas.“ <http://www.nl.go.kr/icc/down/060906.pdf>; <http://www.nl.go.kr/icc/down/060811.pdf>; <http://www.nl.go.kr/icc/paper/Cataloguing%20in%20Cambodia.pdf>

⁹ Išsamiau apie ISBD: Byrum, John, The birth and re-birth of the ISBDs: process and procedures for creating and revising the International Standard Bibliographic Descriptions, 66th IFLA Council and General Conference, Jerusalem, Israel, 2000. <http://www.ifla.org/IV/ifla66/papers/118-164e.htm>

¹⁰ <http://www.ifla.org/VII/3/nd1/isbdlist.htm>

¹¹ Functional Requirements for Bibliographic Records – Final Report. <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/frbr.htm>

¹² Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR) – Final Report: „Analizei naudoti pagrindiniai šaltiniai: *ISBD, Guidelines for Authority and Reference Entries (GARE), Guidelines for Subject Authority and Reference Entries (GSARE) ir UNIMARC Manual.*“

„2.2 Taikymo sritis. Šiame tyrime bibliografinis įrašas yra apibrėžiamas kaip visuma duomenų, susijusių su bibliotekos kataloguose ir valstybinėje bibliografijoje aprašytomis entitetais. Šią visumą sudaro aprašomieji duomenų elementai, apibūdinti ISBD; ...“

¹³ Le Boeuf, Patrick. Brave new FRBR world. In: IFLA Cataloguing Principles: steps towards an International Cataloguing Code: report from the 1st IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code, Frankfurt, 2003. – München : K.G. Saur, 2004. Taip pat http://www.d-nb.de/standardisierung/pdf/papers_leboeuf.pdf

¹⁴ IFLA svetainė: <http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/ISBD-FRBR-mappingFinal.pdf>